

ТЕХНОЛОГИИ ПЕРЕВОДА И СРАВНИТЕЛЬНОЕ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ В ЗЕРКАЛЕ НАУЧНОГО НАСЛЕДИЯ АХМЕТА БАЙТУРСЫНОВА

Сборник материалов международной
научно-практической конференции

**Технологии перевода и сравнительное
литературоведение в зеркале
научного наследия Ахмета Байтурсынова**

*Сборник материалов международной
научно-практической конференции*

**Астана
2022**

УДК 80/81

ББК 81.2

Т38

Рецензенты:

Буркова Т.А., доктор филологических наук, профессор Башкирского государственного педагогического университета им. М.Акумлы, Башкортостан, РФ

Булатбаева Г.Н., доктор педагогических наук, Национальная Академия имени Ы.Алтынсарина, г. Астана

Загатов С.Б., кандидат филологических наук, профессор Евразийского гуманитарного института, г. Астана

Научный редактор:

Биженова А.Е., доктор филологических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева

Редакционная коллегия:

Кенжигожина К.С., PhD, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева

Анафинова М.Л., к.ф.н., ЕНУ им. Л.Н. Гумилева

Нуркенова С.С., к.ф.н., ЕНУ им. Л.Н. Гумилева

Технологии перевода, сравнительное литературоведение и языкознание в зеркале научного наследия Ахмета Байтурсынова. Сборник трудов международной научно-практической конференции. - Астана: ИП «Булатов А.Ж.», 2022. - 170 с.

ISBN 978-601-326-670-1

В сборнике представлены тексты докладов участников одноименной международной научно-практической конференции, проведенной кафедрой иностранной филологии ЕНУ им. Гумилева и посвященной 150-летию Ахмета Байтурсынова. Разносторонность научного наследия великого казахского ученого обусловила представленную тематику включенных в сборник текстов на казахском, русском и английском языках.

Конференция проведена в рамках проектно-целевого финансирования МОН РК «Научные основы модернизации системы образования и науки» (2021-2023, Рег. №OR 11465474) совместно с НАО имени Ыбырая Алтынсарина.

Тексты не подлежали правке и размещены в авторской редакции и стилистике.

УДК 80/81

ББК 81.2

ISBN 978-601-326-670-1

© ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, 2022

Заклучение.

В настоящей работе мы исследовали ивентонимы представленные в социальных сетях «Facebook», «Pinterest», «Instagram» на официальных страницах @sxodim, @sxodim.astana, @sxodim.ala, @sxodim.karaganda, @gala_concert.kz, @kassir.kz начиная с 2021 года.

Результаты проведенного нами анализа позволяют сделать некоторые выводы, представляющие интерес для нашего исследования: название многих ивентонимов образованы с помощью сложных слов состоящие из двух, трёх элементов. (Halloween party, Halloween RUN, Immersive Audio Guide, Costume Play Fest, Non-fungible token, Back to school et.c.).

Ивентонимы NFT, K-Pop Party, Cosplay Fest, OCTOBERFEST были образованы с помощью сокращения от слов Non-fungible token- NFT, Korean pop party-K-pop, Costume Play Fest-CosPlay, OCTOBERFESTIVAL- OCTOBERFEST, BEER FESTIVAL-BEER FEST.

Следующие ивентонимы такие как: K-Pop Party, Back to school party, Пикник-party образованы с помощью прибавления слова «party» к исходному названию.

Участники проанализированных ивентонимов были образованы суффиксальным способом путем добавления суффикса –er- к корню (cosplayer, picnicker, runner et.c.).

В итоге рассмотрения данного вопроса мы пришли к выводу о том, что большинство зарубежных ивентонимов (Halloween party, K-pop party, OCTOBERFEST, Costume Play Fest и т.д.) становятся традиционными также и в общинах казахстанских соотечественников.

Список использованной литературы

1. Барт Р. Основы семиологии // Барт Р. – М.: Академ, 2008
2. Краткий словарь терминов Г.Г.Обухова Москва — 1981
3. Cambridge Dictionary

<https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/sign>

4. @sxodim.ala, @sxodim.astana, @sxodim.karaganda, @sxodim, @kassir.kz, @gala_concert.kz.

ҚАЗІРГІ ТІЛДЕГІ ӨЗГЕРІСТЕР ЖӘНЕ ТІЛ НОРМАСЫНЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІН РЕТТЕЙТІН НОРМАТИВТІК-ҚҰҚЫҚТЫҚ БАЗА

М. С. Ермекбаева

2-курс магистранты

Л. М. Гумилев атындағы ЕҰУ

Астана

Андатпа: Бұл мақалада мемлекеттік тілді дамытудың заманауи құқықтық негіздері мәселесі қарастырылады. Қазіргі реформалар жағдайында қазақ тілінің ұстанымдары мен одан әрі ілгерілету мәселелері зерттелуде.

Тірек сөздер: тіл саясаты, нормативтік-құқықтық база, нормативтік-құқықты, латинизация, кириллица

Аннотация: Данная статья рассматривает проблему современной нормативно-правовой базы развития государственного языка. Изучаются позиции и дальнейшее продвижение казахского языка в контексте современных реформ.

Ключевые слова: языковая политика, нормативно-правовая база, нормативно-правовая база, латинизация, кириллица.

Abstract: This article considers the problem of the modern legal framework for the development of the state language. The positions and further promotion of the Kazakh language in the context of modern reforms are being studied.

Key words: language policy, legal framework, legal framework, romanization, cyrillic.

Тіл - бұл тірі организм, ол кез келген жағдайға бейімделіп, үнемі өзгеріп отырады, бұл оның дамуына немесе деградациясына әкеледі. Тілтанушылар қазақ тілінің қай сатысында - даму сатысында ма әлде деградация сатысында ма деген пікірталас жүргізуде? Қазіргі қазақ тіліндегі ең көп талқыланатын мәселелер бұл нормалар мен кірме сөздер мәселелері болып табылады, оларды шешу қойылған сұраққа жауап беру барысында ашылады.

Қазақ тілінің танымалдылығының төмендеуі бірқатар себептермен байланысты: бұл көптеген жылдар бойы басқа елдің отарында болуы, еліміздегі демографиялық жағдайы және қазақ тілді халықтың санасында ана тілінің құнсыздануы, және, әрине, ағылшын тілін үйренуге міндеттейтін жаһандану. Мұның бәрі сарапшыларды қазақ тілінің мәселесін шешудің жолдарын іздеуге мәжбүр етеді. Қазақ тілі ерекше қорғауды қажет етеді.

Тілді қазақ тілінің мәртебесін, оның күнделікті қарым-қатынаста артықшылығын белгілеуге, оны пайдалану кезінде қазіргі қазақ әдеби тілінің нормаларын бекітуге, кірме сөздерді қолдану тәртібін реттеуге, қолда бар заңнаманы бұзғаны үшін жауапкершілік тәртібін белгілеуге, сондай-ақ орыс тілінің қоғамдық санада маңыздылығын арттыру үшін тиісті іс-шаралар жүргізуге мүмкіндік беретін бірқатар нормативтік-құқықтық құжаттарды қабылдау арқылы қорғауға болады. Тіл саясаты - бұл мемлекеттіліктің сақталуын анықтайтын ұлттық мемлекеттік саясаттың маңызды құрамдас бөлігі.

Отандық тарихнамада қазіргі кезеңде Қазақстанда тілдік қатынастарды дамытудың саяси аспектісі жеткілікті зерттелмеген, бұл осы тақырыпты зерттеу қажеттілігін туғызады. Бірақ лингвистикалық жағдайды, лингвистикалық идеология мен саясатты талдауға тырысқан ғалымдардың ғылыми жұмыстары пайда болды. Олардың көпшілігі тіл саясатының саяси факторларын қарастырады [1]. Атап айтқанда, Б. Хасанұлы өз мақаласында ҚР тіл саясатының негізгі қағидаттарын ұсынды және Қазақстанда мемлекеттік тілді және ана тілдерін оқыту мен дамыту, оларды өмірдің түрлі салаларында қолдану елді демократияландырудың маңызды факторлары, ұлттық, кәсіби және іргелі қажеттілік болып табылатынын көрсетті [2].

Қазақстан Республикасы Конституциясының 7-бабының бөлігінде: «Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі-Қазақ тілі. Қазақстан Республикасының әрбір азаматының борышы Қазақстан халқын шоғырландырудың аса маңызды факторы болып табылатын мемлекеттік тілді меңгеру болып табылады» [3]. Бұл бап мемлекеттік тіл мемлекет халқының көпшілігінің немесе едәуір бөлігінің туған жері ретінде түсіндіріледі, сондықтан онда ең көп қолданылады. Бұл мемлекеттік билік халықпен байланысатын тіл (немесе тілдер). Онда заңдар мен басқа да құқықтық актілер жарияланады, ресми құжаттар, отырыстардың хаттамалары мен транскриптітері жазылады, мемлекеттік органдарда іс жүргізу және ресми хат алмасу жүргізіледі. Мемлекеттік билік оның жан-жақты дамуына қамқорлық жасауға кепілдік береді, саяси, мәдени және ғылыми салаларда белсенді қолдануды қамтамасыз етеді.

Қазақ тілі түркі тілдерінің қыпшақ кіші тобына кіреді және шамамен 8-8,3 млн адамға ана тілі болып табылады. 2009 жылғы Қазақстан халық санағы бойынша 9 982 276-ға жуық қазақ ана тілі ретінде қазақ тілін атады. Қазақстанның басқа халықтарының 1,8 млн-ға жуық өкілдері де белгілі бір дәрежеде қазақ тіліне иелік етеді. Әдеби Қазақ тілі XIX ғасырдың 2-жартысында қазақ ағартушылары Абай Құнанбаев пен Ыбырай Алтынсариннің қызметі арқасында қалыптасты. Содан кейін араб шрифті кеңінен қолданылды. 1929 жылы КСРО-ның барлық славян емес халықтары латын қарпіне ауыстырылды. Латын әліпбиі енгізіліп, сауатсыздық жойылғаннан кейін орын алған әдеби шығармалар мен жаңа жазушылар санының арту уақыты жаңа қазақ әдебиетінің алтын ғасыры болып саналады. Сол кезде 1937 жылы Қазақстан Жазушылар одағы құрылды. 1940 жылы Қазақ тілі тағы бір қаріпке — тәуелсіз Қазақстанда сақталатын кириллицаға қайта аударылды. 2025 жылға қарай жазуды латын әліпбиіне көшіру жоспарлануда [4].

КСРО халықтарының алфавиттерін латинизациялау мәселелері батыстағы және бүгінгі зерттеушілерді толғандырады. Сонымен, Академия Президенті Хелен Каррер д'Анкокс «Фигаро» газетінде «Алфавитный развод» мақаласын жариялады. Оның пікірінше, И. В. Сталин КСРО-ның барлық халықтарына олардың тілдері мен мәдениетін біртіндеп біріктіру, яғни ассимиляция жүргізу үшін бірдей алфавит енгізуді шешті. Хелен Каррер д'Анкокс бұның түпкі мақсаты — тілдерді жазу деңгейінде орыстандыру деп санайды. Бұл ойластырылған саяси операция, оның

пікірінше, 1939 жылы, кириллица, яғни орыс тілінің алфавиті КСРО-ның барлық дерлік халықтары үшін міндетті болған кезде аяқталды [5].

Профессор Р. М. Жұмашев те «1930 жылдардың ортасынан бастап тіл саясатында ұрандар өзгеріссіз қалды, ал нақты саясат өзгерді... Курстың өзгеруінің белгісі жазуды кириллицаға аудару болды. Жаңа тіл саясаты БКП(б) ОК және Халық Комиссарлары Кеңесінің 1938 жылғы 13 наурыздағы «ұлттық республикалар мен облыстардың мектептерінде орыс тілін міндетті түрде оқыту туралы» қаулысында түпкілікті ресімделді. «Ұлттық мектепте оқытудың негізі ретінде» ана тілі туралы тұжырымдаманы сақтаумен қатар, барлық мектептерде орыс тілі 1-сыныптан бастап оқытыла бастады. Бұл шара мектептегі тілдердің арақатынасын күрт өзгертті. Тіл саясаты негізінен революцияға дейінгі саясатқа ұқсас болды, ал орыс тілін отырғызудағы мәжбүрлілік, тіпті «шетелдіктер» еленбеген кездермен салыстырғанда өсті. Бұл саясатты И. В. Сталиннің өзі басқарды. 1930 жылдары, содан кейін кейінірек ол ешқандай қарсылыққа тап болмады. 1920 жылдары дауысы ерекше күшті болған ұлттық зиялы қауым жойылды, ал аман қалғандар үнсіз қалды немесе халықтар достығы туралы айта бастады. Жоғарыда енгізілген Сталиннің жеке басына табынуды насихаттауды барлық бұқаралық ақпарат құралдары жүргізді және зиялы қауым арасында конформизмнің дамуына ықпал етті. Сонымен бірге, халықтың қалың бұқарасы барлық халықтардың ұлтаралық байланыстарға қатысқанын және орыс тілін білу жоғары деңгейге көтерілудің қажетті шарты екенін түсінді. 1940 ж. 10 қарашада Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің V сессиясы «Қазақ жазуын латындандырылғаннан орыс графикасы негізінде жаңа әліпбиге көшіру туралы» заң қабылдады, ол тіл саясатының қисынды қорытындысына айналды» [6].

«Хелен Каррер д'Анкокс алфавиттік революция елді күрт өзгертті және оның екі салдары болды деген әділ тұжырым жасайды: 1) КСРО-ның барлық дерлік тұрғындары бірдей алфавитті қолданды, бұл оларды орыс тілін үйренуге жақсы дайындады, бұл олардың ортақ тіліне айналды; 2) мұсылман халықтары күтпеген жерден ислам әлемінен алшақтап кетті және діндарлардың өміріне қатысу мүмкіндігінен айырылды. Кириллицада транскрипцияланған Құранды елестете аласыз ба?» [5].

Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында республикада Қазақстан халықтарының, әсіресе мемлекеттік тілдердің барлық тілдерін дамытуға бағытталған тіл саясаты жүргізіле бастады. Мемлекеттік тілді дамыту және енгізу жөніндегі уәкілетті орган — Мәдениет және ақпарат министрлігінің тілдер жөніндегі комитеті құрылды. Республикада тіл саясатын іске асыруға бағытталған іс-шаралар өткізілді және өткізілуде: бюджеттен орасан зор қаражат бөлінді; Қазақстанның Тұңғыш Президенті Н. Назарбаевтың бастамасымен мемлекеттік тілді дамытудың Президенттік қоры құрылды [4].

Қазіргі тіл саясаты Қазақстанда Қазақстан Республикасының Конституциясына, «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы» Қазақстан Республикасының Заңына (1997 жылғы 11 шілдедегі), Қазақстан Республикасында Тілдерді қолдану мен дамытудың 2001-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына, Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына, 2019 жылы 31 желтоқсанда Қазақстан Үкіметінің қаулысымен Қазақстан Республикасында тіл саясатын іске асырудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына және басқа да құжаттарға сәйкес тілдік қатынастардың мемлекеттік-құқықтық аспектілерін реттеуі жүзеге асырылады. Барлық тіл саясатының негізгі мақсаты-Қазақстанда тұратын барлық этностардың тілдерін сақтай отырып, ұлттық бірлікті нығайтудың маңызды факторы ретінде мемлекеттік тілдің толыққанды жұмыс істеуін қамтамасыз ету, жаңа латын әліпбиіне негізделген қазақ тілін жаңғыртуға, тіл мәдениетін одан әрі жетілдіруге, сондай-ақ Қазақстан азаматтарының тілдік капиталын дамытуға бағытталған [7].

Біздің ойымызша, руханияттың жандануы мен нығаюы, қоғамның ашық жүйе ретіндегі орнықты дамуы мемлекеттік тілді елімізде жүзеге асырылып жатқан тіл саясатының басты құрамдас бөлігі ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Осыған сәйкес тіл саясаты Қазақстанның ішкі саясатының стратегиялық маңызды бөлігі ретінде мемлекеттік тілдің ұстанымдарын реттеу мен нығайту жөніндегі маңызды міндеттерді шешуді қамтамасыз етуге міндетті.

Орыс тілі әлі де басым болды, ал мемлекеттік органдар, көлік, әскер, медицина сияқты қоғамдық өмір салаларында ол талап етілмеген болып шықты. Республиканың егемендікке ие

болуымен жағдай өзгеруде. Ұлттық тарихқа, мәдениетке, дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарға және, әрине, ана тіліне деген қызығушылық артып келеді. Қызығушылық кейде экстремалды формада болды, мысалы, елді мекендерді, табиғи объектілерді және т. б. қайта атау процесі жанданды. Қысқа мерзімде қазақ тілінің мәртебесін мемлекеттік деңгейге көтеруге ықпал ететін нормативтік құжаттар әзірленді, бұл ретте елдің мемлекеттік және басқа тілдерін білмеу себептері бойынша кемсітушілікке жол бермеді. Бірінші кезекте 1995 жылғы ҚР Конституциясы, сондай-ақ 1997 жылғы «Қазақстан Республикасындағы тілдер туралы» ҚР Заңы және тәуелсіз Қазақстанның ұлттық тіл саясатының негізін құрайтын бірқатар басқа да заңнамалық құжаттар туралы сөз болып отыр. Бұл заңнамалық база тұтастай алғанда қазақ тілінің мемлекеттік және орыс тілі ретіндегі ресми мәртебесін арттырады, яғни қазақстандықтардың қоғамдық өмірінің барлық салаларына қазақ тілін енгізуге күрт көшу мүмкіндігі берілмейді. Мұндай саясат Тәуелсіздік алғаннан кейінгі республикадағы нақты жағдайға байланысты — қоғамдық өмірдің барлық салаларында орыс тілі басым болды, сондықтан тілдік жағдайды өзгертуге уақыт қажет болды.

Жоғарыда айтып кеткендей Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі - Қазақ тілі. Бұл ретте, Заңның 5-бабында орыс тілінің мәртебесі: «мемлекеттік ұйымдарда және жергілікті өзін — өзі басқару органдарында қазақ тілімен тең дәрежеде орыс тілі ресми түрде қолданылады», сондай-ақ Заңның 6 және 7-баптарында Республика халықтарының басқа тілдерінің құқықтары қорғалады-6-бап: «Қазақстан Республикасының әрбір азаматының ана тілін, қазақ тілін, орыс тілін және басқа да тілдерді қарым-қатынас, тәрбие, оқыту және шығармашылық тілін еркін таңдау. Мемлекет Қазақстан халқының тілдерін үйрену және дамыту үшін жағдай жасауға қамқорлық жасайды. Іс-шараларды өткізу кезінде ұлттық топтардың ақтам тұратын орындарында олардың тілдері пайдаланылуы мүмкін» және 7-бап: «Қазақстан Республикасында азаматтардың тілдік белгісі бойынша құқықтарына қысым жасауға жол берілмейді. Қазақстанда ұсынылған мемлекеттік және басқа да тілдердің қолданылуына және зерделенуіне кедергі келтіретін лауазымды адамдардың іс-әрекеттері Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылыққа әкеп соғады» [8]. 5-бапқа қатысты өз уақытында Қазақстан Республикасының тілдерді дамыту стратегиясы орталығының өкілі Б. Хасанұлы: «мемлекеттік және орыс тілдерінің қоғамдық функцияларының аражігін ажырату болғанша, басқаша айтқанда, егер тіл туралы Заңның 5-бабы өзгеріссіз қалса, Яғни («мемлекеттік ұйымдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарында орыс тілі қазақ тілімен тең дәрежеде ресми түрде қолданылады»), онда мемлекеттік емес тілді орыс тілімен теңестіру қалады. мемлекеттік. Бұл тілдік даму саласын демократияландыруға ықпал етпейді, өйткені қазақ тілінің жұмыс істеу құқығындағы әділеттілікті қалпына келтіру тікелей тежеледі, заңда заңсыздық заңдастырылады, бұл қазақ тілін жалпымемлекеттік қарым-қатынас саласына енгізу жолындағы кедергі болып табылады, қазақ тілінің мемлекеттік мәртебесі төңірегіндегі қайшылықтарды жоюға ықпал етпейді» [2; 175, 176].

Негізгі Заң — ҚР Конституциясын басшылыққа ала отырып, Тілдер туралы Заңның 2-бабы Мемлекеттік, мемлекеттік емес ұйымдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының қызметінде тілдерді қолдануға байланысты туындайтын қоғамдық қатынастарды реттейді және тұлғааралық қатынастарда және діни бірлестіктерде тілдерді қолдануды реттемейді. Реттеу тақырыбын таңдау жеке бас бостандығына қатысты адам құқықтарын бұзбайды.

А. Нысанбаев «Қазақстанда одан әрі тіл саясатын жүргізудегі негізгі қиындық «мемлекеттік тіл лайықты орын алуы тиіс тілдердің функционалдық арақатынасын нақты айқындауды талап ететін» мемлекеттің оңтайлы тілдік кеңістігін құру» (ҚР тіл саясатының тұжырымдамасы) деп есептейді. Орыс және қазақ тілдерін нақты қолданудың арақатынасы бұл талапқа сәйкес келмейді. Іс жүзінде орыс тілін қолданудың нақты көрсеткіші мемлекеттік тілді, ал қазақ тілін — ресми тілді қолдану деңгейіне сәйкес келеді. Қалыптасқан тілдік жағдайды өзгерту үшін қазақ тіліне мемлекеттік мәртебе беру бойынша кең ауқымды мемлекеттік саясат жүргізу талап етіледі [9]. 1996 жылдың өзінде-ақ Қазақстан Республикасының тіл саясаты тұжырымдамасында мынадай проблема белгіленді: «қабылданып жатқан шараларға қарамастан, қазақ тілінің мемлекеттік мәртебесін әлі толық көлемде іске асыру мүмкін емес. Негізгі себеп - бұл мәртебе әлі күнге дейін декларацияланған, бірақ оны кеңінен зерттеу мен пайдалануды қамтамасыз ететін механизммен жеткілікті түрде қамтамасыз етілмеген. Мемлекеттік тілде іс жүргізу және қызметтік қарым-қатынас екінші сипатқа ие» [10].

Э. Сулейменова Қазақстандық тіл саясаты тендестірілген деп есептейді. «Бұл біздің әртүрлі этникалық топтардың мүдделерін тепе-теңдікте ұстауға ұмтылатынымызды білдіреді. Егер тепе-теңдік болмаса, онда, тиісінше, елдегі келісім мен тыныштық бұзылады» [11].

Қазақстанда тіл саясатын тиімді іске асыруға ықпал ететін міндеттер мен шешімдер: 1) бірінші кезекте қазақ тілін оқыту бойынша жоғары білікті кадрларды даярлау; 2) қазақ тілінің терминологиялық базасын жетілдіру; 3) Қазақстан халықтарының тілдерін дамыту және қолдану; 4) билингвизмді, яғни екі тілділікті дамыту — қазақ және орыс тілдерін дамыту; орыс тілі; 5) қазақстандықтардың жаңа буынына Үш тілді: қазақ, мемлекеттік тіл, Орыс, ұлтаралық қарым-қатынас тілі және ағылшын, халықаралық қарым-қатынас тілі ретінде меңгеруге мүмкіндік беру; 6) мемлекеттік қызметшілерді қазақ тілін меңгергені үшін материалдық көтермелеу; 7) қазақ тілін екі тілді әдебиет, кинематография арқылы позициялау; 8) қазақ тілін неғұрлым сұранысқа ие ету дәстүрлі орыс тілді облыстарда-Солтүстік, Орталық, Шығыс Қазақстан және т.б. [12].

Қорытындылай келе, берілген мақалада Қазақстан Республикасындағы жаңа тіл саясатының негізгі ерекшеліктерін анықталды. Қазақстан Республикасындағы тіл саясаты перспективалы ретінде сипатталады, себебі ол қолданыстағы тілдік жағдайды өзгертуге бағытталған. Саясат көпшіліктің мүдделерін ескереді, сондықтан оны демократиялық деп атауға болады. Әрине, тіл саясатының интернационалдық сипатын атап өту қажет, өйткені бірінші кезекте қазақ тілін дамытуға басымдық берілгеніне қарамастан, орыс тілі мен елдің барлық басқа этникалық топтарының тілдерін дамытуға барынша көңіл бөлінеді. Орыс тілін қолдану аясын сақтау Қазақстанның интеграциялық үдерістерге, ТМД мемлекеттерімен бірыңғай мәдени-білім беру кеңістігін сақтауға деген ұмтылысын тағы да дәлелдейді. Орыс тілінің мәртебесі оның Қазақстанда ғылыми және мәдени ақпараттың едәуір көлемінің тасымалдаушысы ретіндегі жоғары сұранысын көрсетеді. Сонымен қатар, республиканың орыс емес халқы арасында тарихи-мәдени дәстүр әлі де сақталуда, ол үшін Орыс тілі ұлтаралық қатынас тіліне айналды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Абдығалиев Б. Языковая политика в Казахстане: состояние и перспективы / Б. Абдығалиев // Казахская миссия: сб. ст. — Алматы: Дайк-Пресс, 2007. — С. 237–244.
2. Хасанұлы Б. Развитие государственного и других языков — фактор демократизации Республики Казахстан / Б. Хасанұлы // Вестн. Павлодарского гос. ун-та. Сер. Социологические науки. — № 1. — С. 166–176.
3. [Электронды ресурс]. — <http://edukaz.kz/index.php/ru/normativno-pravovaya-baza/23-normativno-pravovaya-baza>
4. Амирхамзин А. О казахах, о казахском языке / А. Амирхамзин. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.neotech.kz/state_language/about/
5. Культура. Еженедельная газета интеллигенции. — № 42 (7202). — 1999. — 18–24 нояб. — [Электронды ресурс]. — Режим доступа: <https://portal-kultura.ru/upload/iblock/9e0/1999.11.18.pdf>
6. Жумашев Р.М. Очерки истории культуры Казахстана (1917–1991 гг.) / Р.М. Жумашев. — Караганда: Изд-во КарГУ, 2002. — 148 с.
7. Постановление Правительства Республики Казахстан от 31 декабря 2019 года № 1045. — [Электронды ресурс]. — https://strategy2050.kz/upload/iblock/06d/gosudarstvennaya-programma_po_realizatsii_yazykovoy_politiki_v_respublike.pdf
8. Закон Республики Казахстан «О языках в Республике Казахстан» (с изм. и доп. по состоянию на 01.2013 г.) от 11 июля 1997 года № 151-І. — [Электронды ресурс]. — Режим доступа: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1008034
9. Нысанбаева А. Языковая политика в Казахстане. «Казахстанский патриотизм должен перенять черты американского...». 2003, 7 янв. / А. Нысанбаева. — [Электронды ресурс]. — Режим доступа: <https://pandia.ru/text/79/482/45596.php>
10. Концепция от 07.11.1996 № 3186 «Концепция языковой политики Республики Казахстан». — [Электронды ресурс]. — https://adilet.zan.kz/rus/docs/N960003186/_links
11. Сулейменова Э. Языковая политика Казахстана должна быть сбалансированной. 2012, 23 февр. / Э. Сулейменова. — [Электронды ресурс]. — Режим доступа: <http://dknews.kz>
12. Савин И.С. Истоки современной культурно-языковой ситуации в Казахстане / И.С. Савин // Этнографическое обозрение. — 2000. — № 5. — С. 117–128.